

Voorstel aan de gemeenteraad

Rekenkamerrapport *Het gaat niet goed*

Beleidsveld	Volksgezondheid
Organisatieonderdeel	Volksgezondheid
Opsteller	Naomi Meys
Kenmerk	11699957
Vergaderdatum Raad	Volgt
Geheim	Nee

De rekenkamer stelt de raad voor te besluiten om het college van burgemeester en wethouders te verzoeken:

1. Uit te werken hoe de gemeente gaat sturen op het bereiken van de doelen door de partijen en netwerken, om daarmee meer Utrechters met mentale problemen te bereiken.
2. Het onderwerp mentale gezondheid integraal op te pakken. En te zorgen voor samenhang tussen de netwerken en aansluiting tussen de preventieve zorg en de eerstelijnszorg, voor betere onderlinge verwijzingen. Zo kunnen wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg worden ontlast.
3. Het beleid voor mentale gezondheid een concreet doel te geven en het doel en het budget ervoor beter op elkaar af te stemmen. En alleen de interventies te subsidiëren die bij dat doel aansluiten en goed onderbouwd zijn, om de doeltreffendheid en doelmatigheid te vergroten.
4. In het nieuwe beleid afspraken te maken over evaluatie en monitoring zodat duidelijker wordt wat het beleid oplevert en indien nodig bijgestuurd kan worden.
5. De raad binnen zes weken door middel van een plan van aanpak te informeren over de wijze waarop deze aanbevelingen worden uitgevoerd.

De rekenkamer,

de secretaris,

dr. G. Molenaar

de voorzitter,

drs. P.W.D. Venhoeven

Samenvatting

De rekenkamer Utrecht heeft onderzoek gedaan naar de doeltreffendheid van het beleid voor mentale gezondheid. De resultaten van het onderzoek zijn vastgelegd in het rapport *Het gaat niet goed*. De rekenkamer doet aanbevelingen die voorliggen in dit raadsvoorstel.

Context

Aanleiding

Het afgelopen decennium blijkt uit diverse onderzoeken dat steeds meer mensen problemen ervaren met hun mentale gezondheid. Gedurende de pandemie is de mentale gezondheid sterk verslechterd, met name onder jongeren. Uit de data van het meest recente Utrechtse Gezondheidsprofiel 2022 blijkt dat met name de mentale gezondheid van jongvolwassen Utrechters (16 t/m 25 jaar) onder druk staat. Mentale gezondheid was onder de noemer 'psychische gezondheid' opgenomen in het volksgezondheidsbeleid 'Gezondheid voor iedereen 2019-2023'. De rekenkamer heeft onderzocht in hoeverre dit beleid doeltreffend is. Binnenkort komt er een nieuwe beleidsnota volksgezondheid (Q1 2024 in de raad).

Juridische context

Rekenkamer Utrecht is een onafhankelijk bestuursorgaan van de gemeente Utrecht, met een grondslag in de gemeentewet (artikel 81 en 182-185). De rekenkamer heeft taken en bevoegdheden op een bij wet duidelijk afgebakend terrein. De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur (gemeentewet, artikel 182). Een door de rekenkamer ingesteld onderzoek naar de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur bevat daarbij geen controle van de jaarrekening aangezien dat het werkterrein is van de accountant. De gemeenteraad heeft binnen de kaders van de wet voor Rekenkamer Utrecht het juridisch kader nader vastgelegd in een verordening. De Verordening Rekenkamer Utrecht is begin 2021 geactualiseerd (Gemeentebled nr. 23412, 26 januari 2021).

Beslistermijn

Geen specifieke beslistermijn voorzien.

Beoogd effect

Het doel van dit onderzoek is de gemeenteraad inzicht geven in de uitvoering van het beleid van mentale gezondheid en de doeltreffendheid hiervan. De centrale vraag van het onderzoek luidt: In hoeverre is het Utrechtse beleid voor mentale gezondheid doeltreffend?

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad

In oktober 2019 is de nota '[Gezondheid voor iedereen 2019-2023](#)' vastgesteld. Met een [amendement](#) heeft de gemeenteraad het speerpunt psychische gezondheid aan de nota toegevoegd. In het [raadsbesluit](#) draagt de raad het college op om het speerpunt verder uit te werken en de raad daarover te informeren. Deze informatie is terug te vinden in de [eerste](#), [tweede](#) en [derde](#) voortgangsrapportage.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	Uit te werken hoe de gemeente gaat sturen op het bereiken van de doelen door de partijen en netwerken, om daarmee meer Utrechters met mentale problemen te bereiken.
Argumenten	
1.1	De aanpak is gericht op samenwerking met andere partijen in netwerken, maar de gemeente geeft weinig sturing aan de inzet van deze partijen voor het bereiken van de doelen en op de samenhang binnen en tussen netwerken.

1.2	Er is geen samenhangend pakket aan activiteiten om de mentale gezondheid van Utrechters te verbeteren.
1.3	Het oorspronkelijke speerpunt is nooit uitgevoerd. Veel partijen kennen het beleid voor het speerpunt psychische gezondheid niet. De drie focuspunten die in 2021 in de plaats daarvan zijn gekomen, landen ook niet in de netwerken.
1.4	Uit incidentele subsidies Versneld vernieuwen en Herstel en veerkracht zijn allerlei verschillende initiatieven gefinancierd, maar die bereiken weinig Utrechters met mentale problemen.
1.5	Het bereik blijft ver achter bij de omvang van het probleem, naar schatting alleen al 12.000 jongvolwassenen hebben matige tot ernstige psychische klachten. Daarnaast ligt in de verhouding tussen de hoogte van de subsidies en het kleine aantal bereikte Utrechters ondoelmatigheid op de loer.
Beslispunt	
2	Het onderwerp mentale gezondheid integraal op te pakken. En te zorgen voor samenhang tussen de netwerken en aansluiting tussen de preventieve zorg en de eerstelijnszorg, voor betere onderlinge verwijzingen. Zo kunnen wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg worden ontlast.
Argumenten	
2.1	Partijen die zich bezighouden met mentale gezondheid zien in de praktijk geen integrale aanpak.
2.2	Tussen netwerken is weinig samenhang en er vindt weinig uitwisseling plaats.
2.3	Er is geen goede aansluiting tussen de preventieve zorg (gefaciliteerd vanuit Volksgezondheid) en de eerstelijnszorg (buurtteams, opdracht vanuit Maatschappelijke Ontwikkeling, maar bijvoorbeeld ook huisartsen). Als over en weer duidelijk is waar zij naar kunnen doorverwijzen, draagt dat bij aan het vergroten van de toegankelijkheid van ondersteuning van Utrechters met mentale problemen.
Beslispunt	
3	Het beleid voor mentale gezondheid een concreet doel te geven en het doel en het budget ervoor beter op elkaar af te stemmen. En alleen de interventies te subsidiëren die bij dat doel aansluiten en goed onderbouwd zijn, om de doeltreffendheid en doelmatigheid te vergroten.
Argumenten	
3.1	Het speerpunt psychische gezondheid heeft geen concreet doel.
3.2	Er is onvoldoende structureel personeel en budget voor de uitvoering van het speerpunt.
3.3	Wat de activiteiten van het speerpunt opleveren, is grotendeels onbekend, want er is nauwelijks aandacht voor monitoring en evaluatie. Zo kan ook nooit voor de meest doeltreffende of doelmatige interventies worden gekozen.
3.4	De focus is verschoven van de mentale gezondheid van alle Utrechters naar alleen jeugdigen en jongvolwassenen. Maar deze keuze is niet expliciet meegedeeld aan de gemeenteraad.

Beslispunt	
4	In het nieuwe beleid afspraken te maken over evaluatie en monitoring, zodat duidelijker wordt wat het beleid oplevert en indien nodig bijgestuurd kan worden.
Argumenten	
3.1	Er is geen uitwerking van het Utrechts sturingsmodel voor het speerpunt psychische gezondheid.
3.2	Er zijn nauwelijks afspraken over evaluatie en monitoring met de netwerken en partijen die zich op mentale gezondheid richten.
3.3	Er zijn nog slechts in beperkte mate resultaten bekend van wat de subsidies hebben opgeleverd.

Financiën

De financiële consequenties van dit voorstel zijn op dit moment onbekend. Deze zijn afhankelijk van de besluitvorming en de precieze opvolging van de beslispunten daarna.

Vervolg

Met het voorliggend besluit wordt het college verzocht om de raad binnen zes weken door middel van een plan van aanpak te informeren over de wijze waarop de aanbevelingen worden uitgevoerd.

Participatie

Er is een groot aantal personen en organisaties in het onderzoek betrokken:

- Binnen de gemeentelijke organisatie sprak de rekenkamer tijdens het onderzoek met 17 personen.
- De rekenkamer sprak daarnaast met 16 partijen die zich bezighouden met mentale gezondheid.

Communicatie

Rekenkamer Utrecht stuurt het rapport en de bijbehorende documenten in eerste instantie toe aan de gemeenteraad en het college van B&W. Vervolgens worden deze ook openbaar gemaakt op de website van de rekenkamer. Daarbij worden ook de respondenten, perscontacten en andere geïnteresseerden op de hoogte gesteld. In een technische bijeenkomst licht de rekenkamer de onderzoeksresultaten nader toe.

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming

- Rekenkamerrapport *Het gaat niet goed. Een onderzoek naar de uitvoering en doeltreffendheid van het beleid voor mentale gezondheid in Utrecht*

Bijlagen informatief

- Persbericht
- Publiekssamenvatting
- Infographic